

STARŠI UGRABLJAJO LASTNE OTROKE

Dorinda N. Noble, C. Eddie Palmer; The painful phenomenon of child snatching,

Social Casework, 65, 1984, št. 6, str. 330-336

V ZDA zastrašujoče narašča pojav, da eden od zakoncev po razvezi zakonske zveze ugrabi otroka tistemu, ki mu je bil dodeljen. Avtorja imata takšne kraje za sociološki pojav, ki ga je treba obravnavati znotraj vsebine socialnih sprememb skupaj s povečano fizično mobilnostjo drugačno opredelitvijo spolnih vlog, spreminjajočimi se vrednotami o starševstvu in skrbi za otroke ter dvomljivimi in počasnimi odzivi zakonodajnih in sodnih organov na ta vprašanja.

Sodobne družbe vse pogosteje obravnavajo otroke kot del populacije, ki jim mora biti posvečena posebna skrb in zaščita. Toda čeprav so potrebe otrok lahko večje od potreb odraslih, imajo otroci manj zakonskih pravic.

Prav te posebne potrebe, po katerih otroke razlikujejo od odraslih, pa služijo kot osnova, da jim nekatere pravice in dolžnosti niso zagotovljene.

Ena takšnih pravic, ki otrokom ni zagotovljena, je, da niso zaščiteni pred ugrabitvami lastnih staršev. V ZDA približno en milijon otrok vsako leto doživi razpad družine številni drugi otroci doživljajo bolečine in strese, ki izhajajo iz nerazumevanja staršev. Mnogi izmed otrok pa so še dodatno obremenjeni kot žrtve ugrabitev, in sicer lastnih staršev. Ocenjujejo, da v ZDA vsako leto starši, ugrabijo 25000 do 100 000 otrok, običajno to stori oče.

V preteklosti so otroke obravnavali predvsem kot premoženje, njihova glavna vrednost pa je bila v zmožnosti opravljati delo. S spreminjanjem družbenih odnosov se je polagoma spremenil tudi odnos do otrok, vse več njihovih pravic je bilo zapisanih tudi v družinske zakonodaje. Prelomnico na tem področju pa pomeni pojav zakonske razveze. Vendar so zakonsko zvezo, ki so jo imeli za pogodbo med partnerjema, razvezali le, če je bila dokazana "krivda" enega od

staršev, da prevzame skrb za otroka. V obdobjih poveličevanja materinstva je prevladovalo mnenje, da lahko najbolje skrbi za otroka le mati. Vendar so takšne odločitve z vse večjim zaposlovanjem mater in njihovo ekonomsko neodvisnostjo, z vse večjimi zahtevami do enakopravnega obravnavanja spolov postale vse bolj vprašljive.

Ne glede na zaposlenost je za mnoge matere vloga materinstva izredno pomembna. Z izgubo pravice, da tudi po razvezi skrbi za otroka, lahko doživi izgubo najbolj pomembnega poklica v svojem življenju - svoj osnovni poklic. Ker v splošnem prevladuje mnenje, da lahko mati bolje skrbi za svoje otroke kot oče, jo ta izguba lahko privede v hudno življenjsko stisko.

Na drugi strani pa se mnenja o skrbi in negi otrok spreminjajo in primerov spodbijanja odločitev sodišč je vsako leto več; kajti to, da lahko mati bolje skrbi za otroke, ni več samo po sebi umevno. Dogajalo se je namreč, da je moral oče, če je po razvezi želel skrbeti za otroke dokazati, da je mati za to neprimerna. Toda še vedno je po razvezi le enemu od desetih očetov dodeljena skrb za otroke, zato ni čudno, da mnogi očetje menijo, da jih sodišča obravnavajo nepravilno. Čeprav mnogi očetje ne spodbijajo odločitev sodišč, želijo imeti zagotovljene možnosti rednega obiskovanja otrok. Mnoge matere sovražno razpoloženje do bivšega zakonca izražajo tako, da mu na vse možne načine preprečujejo, da bi obiskal svoje otroke. Medtem ko so sodišča na tem področju zelo neučinkovita in nedosledna, pa so izredno stroga, če očetje ne plačujejo preživnine za otroka. Vsa ta, kakor tudi mnoga druga nerešena vprašanja močno povečujejo možnosti ugrabljanja otrok.

Raziskave so pokazale, da otroka lahko ugrabi eden od staršev, stari starši, sorodniki in drugi. Ukradeni otroci so običajno stari od 3 do 12 let, kar pomeni, da nimajo nobene možnosti, da bi se sami brnili. Otroke ukradejo ali ugrabijo navadno v popoldanskih ali večernih urah ob koncu tedna, v glavnem jih ugrabijo pred končno odločitvijo sodišča, ko imata oče in mati še enake pravice do otroka. Strokovnjaki menijo, da ima ugrabitev lahko hude posledice za otroka.

Z ugrabljenim otrokom se pogosto selijo iz kraja v kraj, da bi zbrisali sledove. Pogoste selitve so povezane tudi s šolanjem otrok in navezovanjem stikov z vrstniki. Otroke nasilno iztrgajo iz domačega okolja, od ljubljanih igrač in drugih predmetov itd.

Ugrabitve pa niso travmatične le za otroke, temveč tudi za starše. Zakonodaja v ZDA sicer poskuša razrešiti nekatere probleme s tega področja, vendar je za sedaj zelo neučinkovita. Da bi otroke dobili nazaj, mnogi starši najemajo zasebne detektive, ki za svoje delo zahtevajo astronomske vsote denarja.

Z naraščanjem števila zakonskih razvez bo najbrž tudi v prihodnosti vse več primerov ugrabitev ali kraja otrok. Avtorja vidita rešitve predvsem v boljšem in bolj učinkovitem delu socialnih delavcev z zakonci, ki se ločujejo, ter pri spreminjanju zakonodaje.